

Ankara Etnografya Müzesi Halı-Kilim Koleksiyonu

Resim/Picture 1

Ankara Etnografya Müzesi'nden
bir görünüm

A view From Ankara Ethnography
Museum .

Sema Koç*

Etnografya Ankara'nın Namazgâh adı ile anılan semtinde, Müslüman mezarlığı olan tepede kurulmuştur. Anılan tepe Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 15 Kasım 1925 tarihli Bakanlar Kurulu kararı gereğince, Milli Eğitim Bakanlığı'na müze yapılmak üzere bağışlanmıştır.

1924 yılına kadar Anadolu'da Kurtuluş Savaşı'na katılan, Millî Kültüre önem veren Türkler maddî ve manevî kültür mirasını içeren bir Etnografya Müzesi'nin kurulmasının gerekliliğine inanıyorlardı. Bu nedenle Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver, eski mesai arkadaşı Budapeşte Etnografya Müzesi şeflerinden Türkolog J. Meszaros'un müzenin kuruluşu konusundaki görüşlerinin sorularak, kendisine hizmet teklif edildiği, Prof. Meszaros'un bakanlığa sunduğu 29 Kasım 1924 tarihli raporundan anlaşılmaktadır. Böylece Halk Müzesi'nin kurulmasına hazırlık yapılmak üzere, 1924'de İstanbul'da Prof. Celal Esad (Arseven) başkanlığında,

Resim/Picture 2

Halı seccâde, Kula, 19. yüzyıl
Hacıbektaş Türbesi'nden
2 Mayıs 1928 tarihinde
Etnografya Müzesi'ne gelmiştir.
200x115 cm. Env. No. 6505.

200x115 cm 19th century
prayer rug from Kula, received on
2 May 1928 from Hacıbektaş
Shrine, Inv. 6505.

* Ankara Etnografya Müzesi Müdürü.

Museum of Ethnography in Ankara

Carpet & Kilim Collections

Sema Koç*

The Ethnography Museum was erected at the Namazgah district of Ankara, on a hillock which was a former moslem cemetery. This hillock was donated to the Ministry of National Education by the General Directorate of Foundations for the construction of a museum pursuant to the Council of Ministers decision dated 15 November 1925.

The Turkish nation that had waged an independence war until 1924 to assert its national identity and laying a great emphasis on their material and spiritual heritage believed in the necessity of having an ethnography museum. For this purpose, Hamdullah Suphi Tanrıöver, the then Minister of National Education had approached his former friend turcology Professor Meszaros, director of Budapest Museum for the establishment of this institution in Turkey and offered him a carte blanche to that effect. Professor Meszaros

* Director of Ethnography Museum in Ankara.

Resim/Picture 3

Halı seccâde, Ladik, 19. yüzyıl 207x104 cm.

Env. no. 6526

207x104 cm 19th century prayer rug from Mucur, received from Hacibektaş Shrine, Inv. 6526.

Resim/Picture 4

Seccâde Kırşehir Halı Mucur, 18. yüzyıl Hacibektaş Türbesi'nden 2 Mayıs 1928 tarihinde Etnografya Müzesi'ne gelmiştir.

180x128 cm. Env. No. 6536.

180x128 cm 18th century Prayer rug from Kırşehir Mucur, received from Hacibektaş Shrine, Inv. 6536.

daha sonra 1925 yılında İstanbul Müzeleri (Müdürü Halil Ethem (Eldem) başkanlığında, eser toplamak ve satın almak üzere bir komisyon kurulmuştur. Satın alınan 1250 adet eser, 1927 yılında inşası tamamlanan müzede teşhir edilmiştir. Müze Müdürlüğü'ne de Hamit Zübeyr Koşay atanmıştır.

15 Nisan 1928 yılında müzeyi ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) müze hakkında bilgi aldıktan sonra, Afgan Kralı Amanullah Han'ın Türkiye'yi ziyaretleri nedeniyle, açılmasını emir buyurmuşlardır. Müze 18.7.1930'da halka açılmış ve 1938 Kasım ayında müzenin iç avlusu, geçici kabir olarak ayrılincaya kadar açık kalmıştır. Atatürk 1953'de Anıtkabir'e nakline değin burada yatmıştır. Bu kısım halen Atatürk'ün anısına hürmeten sembolik bir kabir şeklinde korunmaktadır. Üzerinde beyaz mermer yazılmış şu kitabe bulunmaktadır, "*Burası 10.11.1938'de sonsuzluğa ulaşan Atatürk'ün 21.11.1938'den 10.11.1953'e kadar yattığı yerdir.*"

15 yıl süreyle Etnografya Müzesi Anıtkabir görevini görmüştür. Devlet Başkanlarının, elçilerin, yabancı heyetlerin ve halkın ziyaret yeri olmuştur. Bu süre içinde müzede çalışmalar sürdürülmüş. 6-14.11.1956 tarihinde Uluslararası Müzeler Haftası nedeniyle gerekli değişiklikler yapılarak, tekrar halkın ziyaretine açılmıştır.

Binanın mimarı Arif Hikmet (Koyunoğlu) Cumhuriyet'in ilk dönem mimarlarının en değerlilerindedir. Bina dikdörtgen plânlı olup, tek kubbelidir. Yapının taş duvarları küfeki taşı ile kaplanmıştır. Alınlık kısmı mermer olup, üzerleri oyma süslüdür.

Binaya 28 basamaklı bir merdivenle çıkılır. 4 sütunlu, üçlü bir giriş sistemi vardır. Kapıdan girilince kubbe altı holüne ve buradan da iç avlu denilen sütunlu kısma geçilir. Buranın ortasına mermer bir havuz yapılmış, çatı kısmı

açık bırakılmıştır. Daha sonra bu iç avlu Atatürk'e geçici kabir olarak ayrıldığında, havuz bahçeye nakledilerek, çatısı kapatılmıştır. İç avlunun etrafında simetrik olarak büyüklü küçüklü salonlar yer almaktadır. İdare kısmı müzeye bitişik olup, iki katlıdır. Müze önünde at üstünde duran bronz Atatürk Heykeli 1927'de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İtalyan sanatkarı P. Cononica'ya yaptırılmıştır.

Etnografya Müzesi, Türk Sanatı'nın Selçuklu Devri'nden zamanımıza kadar devam eden örneklerinin sergilendiği bir müzedir. Anadolu'nun çeşitli yörelerinden derlenmiş halk giysileri, süs eşyaları, ayakkabı, takunya örnekleri, Sivas yöresi kadın ve erkek çorapları, çeşitli keseler, oyalar, çevreler, uçkurular, peşkirler, bohçalar, yatak örtüleri, gelin kıyafetleri, damat tıraş takımları eski gelenekli Türk Sanatının birer temsilcileridir.

Türlere özgü teknik malzeme ve desenlerle kendi içinde halı dokuma merkezlerinden Uşak, Gördes, Bergama, Kula, Milâs, Ladik, Karaman, Niğde, Kırşehir yörelerine ait halı ve kilim koleksiyonları vardır. Anadolu

Resim/Picture 5

Halı seccâde, Milâs 19. yüzyıl 174x104 cm. 1935 yılında Etnografya Müzesi'ne gelmiştir. Env. No. 9215

174x104 19th century Prayer rug from Milas, received in 1935 Inv. No. 9215.

Resim/Picture 6

Halı seccâde, Gördes 17. yüzyıl Kastamonu Hamzaağa Camii'nden 1935 yılında gelmiştir. 175x121 cm. Env. No. 9219.

175x121 17th century prayer rug from Gördes, received in 1935 from Hamzaağa Mosque in Kastamonu, Inv. No. 9219.

summarised his opinions in his report dated 29th November 1924 to the Ministry. A preparatory committee was then formed the same year in Istanbul under the direction first of Professor Celal Esad Arseven and afterward of Museum Director Halil Ethem Erdem for gathering and purchasing items to be displayed. 1250 objects so gathered were put on exhibition in the museum of which the construction was completed in 1927 and Hamit Zübeyir Koşay was appointed as its curator.

Having visited the museum on 15 April 1928 and received information on the exhibits, Gazi Mustafa Kemal Atatürk ordered that it should be inaugurated on the occasion of the visit to Turkey of Afghanistan's King Amanullah Khan. Thus the museum was opened on 18th July 1930 and remained open until 1939 when its inner court was converted into the temporary obituary of Atatürk whose sarcophagus occupied the centre of

the court. His corpse was transferred to the Mausoleum when its construction was completed in 1953. The inner courtyard is preserved as a symbolical grave monument where a white marble block bears the inscription: "This is the place where Atatürk who reached the infinity on 10th November 1938 remained from 21st November 1938 until 10th November 1953."

The Ethnography Museum had thus acted for fifteen years as Atatürk's Mausoleum visited by heads of State, envoys, foreign delegations and citizens. Work continued in the Museum in the meanwhile and it was reopened with appropriate modifications on 6th November 1956 on the occasion of International Week of Museums.

The Museum building, designed by Arif Hikmet Koyunoğlu who is among the better known ones of the early republican period, has a single-domed rectangular shape. Its stone walls are covered by travertine slabs

and frontispice is made of engraved white marble. A 28-step stair leads to the building of which the entrance has three portals supported by four columns. A parvis is between the portals and the colonned inner court. The marble pool in the centre of this court constructed without a roof was later hauled to the garden to make place for Atatürk's sarcophagus. There are rooms of different sizes around this court. An adjacent two-storey building houses the administrative services. The bronze statute of Atatürk on horseback, erected in front of the main entrance in 1927, was ordered to Italian sculpturer Pietro Conanica by the Ministry of National Education. Ethnography Museum displays examples of the Turkish art from Selchukite period to our day. Local garbs gathered from various parts of the country, decorative objects, shoes, sabots, masculine and feminine socks from Sivas region, moneybags, handkerchiefs,

Resim/Picture 7

Halı seccâde, Gördes tipi
Sivas 18. yüzyıl 1935 yılında
Etnografya Müzesi'ne gelmiştir.
184x137 cm. Env. No. 11208.
184x137 18th century
Prayer rug from Gördes,
received in Ethnography Museum
on 1935, Inv. 11208.

maden sanatının güzel örnekleri arasında XV. yy'dan kalma Memlük kazanları, Osmanlı şerbet kazanları, güğüm, leğen, sini, kahve tepsisi, sahanlar, taslar, mum makasları vb. çeşitli madeni eserler vardır. Osmanlı Devri yayları, okları, çakmaklı tabancalar, tüfekler kılıç ve yatağanlar, Türk Çini Porselenleri ve Kütahya porselenleri, tasavvuf ve tarikat ile ilgili eşyalar, Türk yazı Sanatının güzel örneklerinden levhalar bulunmaktadır. Türk ağaç işçiliğinin en güzel örneklerinden, Selçuklu Sultanı III. Keyhüsrev'in tahtı (XIII. yy.), Ahi Şerafettin Sandukası (XIV. yy.), Nevşehir Ürgüp'ün Damsa Köyü Taşkın Paşa Camii Mihrabı (XII. yy.), Siirt Ulu Camii Minberi (XII. yy.), Merzifon Çelebi Sultan Medresesi Kapısı (XV. yy.) Müzemizin önemli eserlerindedir.

VII. Dönem T.B.M.M. üyesi Besim Atalay'ın müzeye armağan ettiği koleksiyonu çeşitli devrelere ait Türk Sanat Tarihine ait eserleri içermektedir. Müzede özellikle Anadolu Etnografya ve Folkloru, Sanat Tarihi ile ilgili eserlerin yer aldığı bir ihtisas kütüphanesi bulunmaktadır.

Resim/Picture 9

Halı seccâde, Kırşehir, 19. yüzyıl
1955 yılında satın alınmıştır.
109x169 cm. Env. No. 15268

109x169 cm 19th century Prayer rug
from Kırşehir, purchased in 1955,
Inv. 15268.

Resim/Picture 8

Halı, Bergama, 19. yüzyıl 1936 yılında Etnografya
Müzesi'ne gelmiştir. 256x165 cm. Env. No. 11399

256x165 cm. 19th century carpet from Bergama,
received in 1936, Inv. 11399.

Resim/Picture 10

Halı seccâde, Kırşehir, 19. yüzyıl 1974 yılında
satın alınmıştır. 159x96 cm. Env. No. 21717

159x96 cm.
19th century
Prayer rug
from Kırşehir,
purchased in
1974, Inv.
21717.

underwear, towels, clothesbuckles, bedspreads, bridal gowns and bridegroom's shaving kits are autochthonous objects of traditional Turkish arts.

Carpet and kilim collections as well as paraperalia used by the weavers from such carpet-making centres as Bergama, Gördes, Karaman, Kırşehir, Kula, Ladik, Milas, Niğde and Uşak may also be seen in this Museum. Among the well-preserved examples of the anatolian metalworking art are the Mamluk cauldrons from 15th century, ottoman sherbet pots, water dispensers, laundering bowls, trays, pans and candle scissors. Ottoman arches and arrows, flint pistols, muskets, swords and scimitars, Kütahya porcelains, objects worn and used by monks and fine examples of Turkish calligraphic art are also among the exhibited items. Throne from thirteenth century of Seljuk Emperor Keyhusrev III, coffin from fourteenth century of Ahi Sherafettin, altar from twelfth century of Taşgın Pasha Mosque at Damsa Village of Ürgüp in Nevşehir, lecterette from twelfth century of Ulu Mosque in Siirt and Portal from fifteenth century of Chelebi Sultan Medresseh in Merzifonare among the valuable objects of the Museum as some of the best examples of Turkish woodworking craftsmen's work.

Resim/Picture 11
Halı Kafkas,
19. yüzyıl 1979,
yılında
satin alınmıştır.
99x205 cm.
Env. No. 23662
99x205 cm 19th
century
Carpet of Caucasian
origin, purchased in
1979, Inv. 23662.

Resim/Picture 12

Kilim, Avşar, 19. yüzyıl 407x167 cm. Env. No. 6493
407x167 cm. 19th century Avşar kilim, Inv.6493.

Resim/Picture 13

Sumak parçası, Kars,
19. yüzyıl 1947 yılında
satın alınmıştır. 95x47 cm.
Env. No. 13556.

95x47 cm 19th century
Sumak from Kars, purchased
in 1947, inv. 13556.

Resim/Picture 14

Kilim seccâde, Uşak, Eşme, 19. yy. 1935 yılında
Müze'ye gelmiştir. 169x90 cm. Env. No. 9875.

169x90 cm 19th Prayer rug from Uşak/Eşme,
received to Museum in 1935, Inv. 9875.

Resim/Picture 15

Kilim, 19. yüzyıl,
1934 yılında
Mersin'den gelmiştir.
132x100 cm. Env. No. 7727.

132x100 cm. 19th century
nomadic kilim,
received from
Mersin in 1934, Inv. 7727.

Resim/Picture 16

Kilim, Şarköy, 19. yüzyıl sonu,
1984 yılında satın alınmıştır.
90x155 cm. Env. No. 23972.

90x155 cm late 19th century
kilim from Şarköy, purchased in
1984, Inv. 23972.

There is also a special collection, donated by late Besim Atalay, a collector of folkloric objects and a deputy in the seventh Grand National Assembly. Mention must finally be made here of the specialised library on anatolian ethnography, folklore and history of art.

Resim/Picture 17

Sumak parçası, Kars, 19 yüzyıl
45x60 cm. 1981 yılında gelmiştir.
Env. No. 23972.

45x60 cm 19th century
Sumak from Kars, received
in 1981, Inv. 23972.

Resim/Picture 18

Kilim, Kars, 20 yy. 140x325 cm.
1991 yılında gelmiştir. Env. No. 25132.

140x325 cm 20th century kilim from Kars,
received in 1991, Inv. 25132.

Resim/Picture 19
Resim 8'den ayrıntı.
Detail of from Picture 8.

Resim/Picture 20
Resim 7'den ayrıntı.
Detail of from Picture 7.